

Compatibilitatea
proiectului minier *Roșia Montană*
cu principiile și normele
legislației UE și CE

O opinie a experților

Prof. univ. dr. Peter Fischer

și

Asist. univ. dr. Alina Lengauer, LL.M

Institutul de Drept European, Universitatea din Viena, Austria

Viena, octombrie 2002

CUPRINS

I. Introducere

II. Fapte

A. Operatorul Proiectului

B. Baza legală, extinderea geografică, impactul arheologic și metodele miniere ale Proiectului

C. Impactul asupra locuitorilor din Roșia Montană și comunitățile învecinate - Strămutarea

D. Impactul Proiectului asupra mediului

III. Evaluarea legală a faptelor în concordanță cu legislația Comunității Europene (Legislația CE)

A. Politica și legislația CE referitoare la protecția mediului

1. Principiile de bază: Art. 2, 3 și 174 ale Tratatului CE

2. Conceptul de mediu în legislația CE

3. Obiectivele politicii de mediu a UE/CE

B. Stabilirea unei proceduri de evaluare a impactului asupra mediului

1. Principiile Directivelor EIM și ESM

2. Jurisdicția CEJ referitoare la această problemă

3. Proiectul minier Roșia Montană în lumina Directivei EIM și a Directivei ESM

C. Controlul poluării apei

D. Aplicarea directă a Directivelor în favoarea populației

IV. Proiectul minier *Roșia Montană* în lumina CEDO 1950

A. Criteriul justificator „Interesul public în scopul bunăstării economice a țării”

B. Criteriul justificator „Proportionalitatea măsurilor României împotriva populației afectate”

V. Concluzii

I. Introducere

Acest document are drept subiect compatibilitatea proiectului minier *Roșia Montană* (de acum înaintea numit Proiectul) din România cu principiile și normele sistemului legislativ al Uniunii Europene. Regiunea din jurul *Roșiei Montane* a fost cunoscută în antichitatea romană sub numele de Alburnus Maior, iar astăzi reprezintă cel mai mare depozit de aur al Europei.

Examinarea legală ce urmează începe cu o analiză a legislației Comunității Europene (legislația CE) ca atare și în directă legătură cu legitimitatea proiectului. Din 1967, legislația mediului a început să dețină un rol important în legislația CE. Din acest motiv, vorbim despre CE ca fiind o „Comunitate bazată pe mediu” astăzi.

Astfel, legislația CE trebuie examinată, în primul rând, pe baza problemei mediului amintită mai sus.

Mai departe, Convenția Europeană asupra Protecției Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului (CEDO) din 4 noiembrie 1950 servește ca punct de plecare pentru comunitatea valorilor europene care garantează drepturi inalienabile indivizilor și este întărită de Sistemul de Protecție a Drepturilor Omului de la Strasbourg. În cadrul jurisdicției Curții Europene de Justiție (CEJ), CEDO a fost de asemenea considerată parte a legislației Comunității Europene. Acest statut a fost recunoscut constituțional de tratatele de la Maastricht (1992) și Amsterdam (1997)¹. Ca urmare, trebuie să se facă apel la CEDO pentru a rezolva problema amintită mai sus.

Totuși, experții trebuie să scoată în evidență faptul că, în primul rând, particularitatea acestei probleme constă în faptul că examinarea Proiectului este făcută aici pe baza unei poziții legale care nu va avea nici un efect până când România nu va face parte din Uniunea Europeană, deoarece doar atunci aceste legi ale UE/CE referitoare la mediu vor fi obligatorii pentru această țară și vor trebui puse în aplicare. Acest lucru este în favoarea intereselor clientului Proiectului. Totuși, nu se aplică problemei compatibilității Proiectului cu Convenția amintită mai sus. Din moment ce România este membră a Consiliului European, CEDO este deja obligatorie pentru statul român² și poate fi pusă în aplicare printr-o hotărâre a Curții Drepturilor Omului de la Strasbourg.

II. Fapte

A. Operatorul Proiectului

Compania *Roșia Montană Gold Corporation SA* (RMGC) intenționează să pună în aplicare un proiect minier în localitatea *Roșia Montană*, România. În prezent, 80% din acțiunile RMGC sunt deținute de compania canadiană *Gabriel Resources Ltd.*, iar 20% de diferite companii românești. *Minvest*, o companie românească deținută de stat, deține mai mult de 19,31 % din cele 20 de procente cât deține statul român.

---

¹ Cf. Art. 6, par. 2 și 46, lit. D, Tratatul Uniunii Europene.

² Cf. mai jos, secțiunea a IV-a.

Deși documentele disponibile nu cuprind date despre această chestiune, RMGC a fost înființată ca o societate pe acțiuni și, prin urmare, trebuie tratată ca persoană juridică.

B. Baza legală, extinderea geografică, impactul arheologic și metodele miniere ale Proiectului

Licența de concesiune a exploatareii nr. 47/1999 (Licența) care permite începerea și funcționarea Proiectului are un termen inițial de 20 de ani și poate fi reînnoită pentru perioade succesive de 5 ani. RMGC este deținătoarea licenței.³

Licența acoperă o arie de aproximativ 4282 ha. Valea *Roșia Montană* este situată la o distanță de 80 km de capitala județului Alba, *Alba Iulia*. Zona afectată de Proiect se întinde între și afectează cinci localități, și anume *Roșia Montană* (localitatea are același nume ca și valea), *Orlea*, *Cetate*, *Jig-Văidoaia* și *Cârnic*.

Proiectul se vrea a fi implementat într-o zonă plină de vestigii arheologice interesante.⁴

Roșia Montană a fost prima provincie producătoare de aur a Imperiului Roman. Relicve arheologice unice ale unor tehnici miniere romane antice (minerit de suprafață) au fost foarte bine păstrate aici. Mai recent (2000-2002), mai multe temple (închinare zeilor Zeus, Ianus și Geminus), un mausoleu, băi etc. au fost descoperite la Carpeni și Găuri. La nivel european, aceste relicve reprezintă unicități ai culturii ilire-romane⁵.

Cursul desfășurării implementării Proiectului va fi după cum urmează:

Minvest este în prezent responsabilă pentru activitățile miniere la scară mică, subvenționate de statul român și care au legătură cu proiectul⁶.

Suprafața propusă pentru toate activitățile miniere va fi de 50 de ori mai mare decât cea existentă în prezent⁷.

---

³ Date luate din Proiectul *Roșia Montană*. Secțiunea I, Rezumatul proiectului DFS-20mt/a. GRD Minproc Limited, d:\grdminprocts\section 1_8 până la 1_18, cu indicațiile de pagină. Citat ca „Rezumatul proiectului” în continuare.

⁴ Rezumatul Proiectului, pag. 83: „Acest județ a cunoscut operațiuni miniere la scară industrială încă din timpurile romane, iar această tradiție continuă și în zilele noastre prin minerit de suprafață sprijinit prin subvenții din partea guvernului.” Cf. de asemenea Rezumatul Proiectului, pag. 84: „următorii factori de mediu sunt importanți pentru evaluarea impactului Proiectului: prezența siturilor arheologice.”

⁵ Cf. *Volker Wollmann*, Position Paper on Displacement of Cultural Relics. Lucrare despre propunerea companiei *Roșia Montană Gold Corporation* de mutare a relicvelor culturale istorice din *Roșia Montană* din locul lor original, www.rosiamontana.org. Wollmann critică lipsa oricărui plan referitor la păstrarea relicvelor culturale din *Roșia Montană* de către RMGC și vorbește de o „greșeală iremediabilă” aici.

⁶ Cf. Rezumatul proiectului, pag. 102: „Minvest are dreptul să își continue operațiunile miniere la scară mică în *Roșia Montană* până când RMGC va lua decizia de a începe producția”, precum și Rezumatul proiectului, pag. 83: „Pământul este utilizat din plin pentru agricultură (mai ales pășunat), construirea de case și tăierea lemnului.”

⁷ Rezumatul proiectului, pag. 102: „Proiectul prin care să se exploateze 20 Mt/an este de 50 de ori mai mare decât exploatarea actuală.” și ibidem: „Dezvoltarea proiectului va influența profund dezvoltarea viitoare și caracterul acestei regiuni din România, comuna *Roșia Montană* și comunitățile așezate între văile *Roșia Montană* și *Corna*.”

Proiectul va cuprinde patru depozite de suprafață, fiecare dintre ele situate în sau în apropierea localităților *Cetate, Cârnic, Orlea și Jig*⁸. Metoda folosită pentru exploatarea acestor depozite va fi cianurarea.

În acest scop, un lac artificial pentru depozitarea materialului brut cu cianură va fi construit în valea *Corna*, aflată în vecinătatea *Roșiei Montane*. Lacul va acoperi o suprafață de 600 ha. În legătură cu posibila scurgere a unor substanțe chimice extrem de toxice în pânza de apă freatică, în Rezumatul proiectului pot fi citite următoarele⁹:

„Bazinul Văii Corna este alcătuit din sol rezidual și coluviu așezat peste straturi de roci sedimentare, inclusiv roci argiloase în lamele intercalate cu gresii. [...]”

Apele subterane din crestele văii vor reprezenta o barieră hidrolică în calea infiltrărilor prin creste. [...]”

Depozite mai puțin semnificative de aluviuni cu o permeabilitate ridicată au fost întâlnite pe fundul bazinului.”

Iar mai departe:

„Pregătirea bazinului va consta în decopertarea și netezirea fundului bazinului, discuirea și lucrarea cu motocultivatorul a primilor 300 mm ai stratului protector, înmuierea și compactarea terenului pentru a obține un strat puțin permeabil continuu.”¹⁰”

Enunțurile de mai sus ne fac să ajungem la concluzia că o scurgere de cianură de potasiu, care este o substanță chimică foarte toxică, în rețelele de ape subterane sau apă potabilă ale populației afectate nu poate fi exclusă.

C. Impactul asupra locuitorilor din Roșia Montană și comunitățile învecinate – Strămutarea

Conform *RMGC*, din cauza deformării mediului cauzată de activitățile miniere, Proiectul va necesita strămutarea și relocarea populației afectate.

Referitor la strămutare, Rezumatul proiectului conține următoarele comentarii:

Un număr de aproximativ 2156 persoane vor fi afectate de strămutare¹¹. Strămutarea se va face numai la dorința celor afectați. Totuși, următorul enunț din Rezumatul proiectului lasă să se întrevadă posibilitatea strămutării forțate dacă va fi nevoie:

„Strămutarea involuntară ar trebui minimalizată acolo unde se poate, căutând toate căile alternative viabile.”¹²”

---

⁸ Date din Rezumatul proiectului, pag. 5.

⁹ Rezumatul proiectului, pag. 72.

¹⁰ Rezumatul proiectului, pag. 74.

¹¹ Rezumatul proiectului, pag. 91.

¹² Ibidem, pag. 90.

La început, era planificat ca toate persoanele afectate de strămutare să fie consultate ca o comunitate ce sunt despre impactul Proiectului¹³.

Din moment ce această alternativă s-a dovedit a nu fi realizabilă, locuitorii au fost consultați prin sondaje de opinie și alte forme asemănătoare de consultare¹⁴.

Un alt impact negativ al proiectului care trebuie luat în considerare îl reprezintă faptul că locuințele și gospodăriile mai îndepărtate vor fi practic izolate de restul lumii și va trebui să se renunțe la orice formă de infrastructură¹⁵.

D. Impactul Proiectului asupra mediului

Se pare că *RMGC* presupune că legislația românească referitoare la mediu se aliniază într-o mare măsură standardelor UE referitoare la mediu¹⁶.

Totuși, *RMGC* pare să ia în considerare un studiu al evaluării impactului asupra mediului și să vrea să aplice legislația UE din acest domeniu¹⁷.

III. Evaluarea legală a faptelor în concordanță cu Legislația Comunității Europene (Legislația CE)

Problema legală pusă de client, *Greenpeace Austria*, se referă la compatibilitatea următoarelor aspecte ale Proiectului cu legislația CE:

- a. Metodele aplicate în cursul planificării activității miniere.
- b. Legitimitatea extragerii aurului cu cianuri.

Nu se pune la îndoială faptul că legislația Uniunii Europene nu poate fi aplicată (încă) în acest caz. Ca urmare, după cum am spus mai sus, acest studiu are ca punct de plecare presupunerea că România este deja stat membru al Uniunii Europene¹⁸.

---

¹³ Cf. Rezumatul proiectului, pag. 93: „Cu greu s-a obținut părerea 'comunității' despre viitorul Roșiei Montane cu privire la proiect, dezvoltarea acestuia și strămutare.”

¹⁴ Cf. ibidem: „Aceasta se datorează faptului că oamenii nu sunt obișnuiți să vorbească asemenea unei comunități despre astfel de probleme. Comentariile au fost primite după vizita la proiectul de la Târgu-Jiu, unde de asemenea a fost vorba de strămutare, sau printr-o serie de ateliere publice, comentarii scrise și sondaje din ușă în ușă.”

¹⁵ *Wollmann*, Position Paper, pag. 1.

¹⁶ Cf. Rezumatul proiectului, pag. 83: „Mai departe, în general, acestea sunt în deplină concordanță cu cerințele similare stabilite de legislația UE.”

¹⁷ Cf. Rezumatul proiectului, pag. 93: „Pregătirea unei EIM (Evaluarea Impactului asupra Mediului) și a Auditului mediului este extrem de importantă pentru procesul de autorizare a activităților miniere, atât conform legislației românești, cât și legislației UE referitoare la protecția mediului.”

¹⁸ Cf. mai sus, secțiunea I, Introducere.

După cum am menționat mai sus¹⁹, legea referitoare la protecția mediului începe să aibă un rol din ce în ce mai important în legislația UE și CE. Din acest motiv, se pare că este necesar să se explice mai în detaliu principiile de bază ale legislației CE referitoare la protecția mediului.

A. Politica și legislația CE referitoare la protecția mediului

1. Principiile de bază: Art. 2, 3 și 174 ale Tratatului CE

Articolul 2 al Tratatului care stă la baza Comunității Europene (Tratatul CE) afirmă că această comunitate va avea drept sarcini

„stabilirea unei piețe și uniuni monetare și economice comune și implementarea politicilor sau activităților comune la care se face referire în Articolele 3 și 4, promovarea [...] unui nivel înalt de protecție și îmbunătățire a calității mediului, creșterea standardelor de viață și a calității vieții [...].

Prin asumarea acestei sarcini, care a fost inclusă în Tratatul CE ca fiind unul dintre amendamentele create prin Tratatul de la Amsterdam, Comunitatea acordă aceeași importanță protecției mediului ca, de exemplu, „dezvoltării susținute și non-inflaționiste”, „unui nivel ridicat de ocupare a forței de muncă” sau „unui nivel ridicat de protecție socială”.

Astfel, în legislația de bază a CE și în principiile generale s-a stabilit un statut egal al economiei, problemelor sociale și protecției mediului în materie de legislație pozitivă²⁰. Din acest motiv, progresul economic trebuie să fie măsurat nu doar în termeni care privesc cantitatea, dar și în termeni care privesc *calitatea*.

Drept urmare, Comunitatea Europeană nu poate fi numită doar Comunitate Economică, ca la început, ci trebuie considerată și **Comunitate care se ocupă de protecția mediului**.²¹

În consecință, atunci când Comunitatea luptă pentru o mai mare rată a ocupării forței de muncă sau o îmbunătățire a protecției sociale, ea trebuie să ia în considerare și cerințele care privesc protecția mediului²².

Art. 3, lit. 1 a Tratatului CE menționează în mod clar că activitățile Comunității vor include o politică în sfera protecției mediului. Cu această reglementare, i-a fost acordată CE sarcina de a deveni activă în domeniul protecției mediului. Reglementarea este o cerere de a trece la acțiune²³.

Art. 174 al Tratatului CE concretizează reglementările amintite mai sus. Art. 174, par.1 al Tratatului CE standardizează obiectivele pe care politica acestei Comunități ar trebui să le urmărească. Obiectivele includ „păstrarea, protecția și îmbunătățirea calității mediului”,

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Conform Frenz, *Europäisches Umweltrecht* (1997), 4.

²¹ Acesta a fost cazul amendamentelor introduse prin Tratatul de la Amsterdam. Cf. *Scheuing*, *Umweltschutz auf der Grundlage der Einheitlichen Europäischen Akte*, *Europarecht* 1989, 152 (176); *Pernice*, *Europäische Union als Umweltunion?*, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* 1995, 385; *Jahns-Böhm/Breier*, *Die Umweltrechtliche Querschnittsklausel des Art. 130 r II EWGV*, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* 1992, 49 (52).

²² Frenz, *Europäisches Umweltrecht* (1997), 4.

²³ *Langguth/Lenz*, *Kommentar zu Art. 3 EG-V*, în *Lenz* (ed.) *EG-Vertrag-Kommentar* (1994), pag. 13.

„protejarea sănătății oamenilor”, precum și „o utilizare prudentă și rațională a resurselor naturale”.

Art. 174, par. 2 al Tratatului CE definește un alt scop al politicii de mediu a CE, acela de a atinge un nivel ridicat de protecție, având în vedere diversitatea situațiilor din diferitele regiuni ale Comunității. În plus, cele mai importante principii ale politicii de mediu a CE au fost deja standardizate în această reglementare: în conformitate cu Art. 174, par. 2 al Tratatului CE, politica Comunității referitoare la mediu ar trebui să se bazeze pe principiile de precauție și pe principiile conform cărora acțiunile preventive ar trebui luate în considerare, dezastrele de mediu ar trebui rectificate imediat, iar poluatorul ar trebui să plătească.

Normele legale ale legislației secundare a CE, care vor fi aplicate faptelor la care facem referire în următoarea secțiune, trebuie interpretate în lumina normelor lor de competență (incluse în Art. 174, Tratatul CE), precum și a principiilor generale ale Tratatului CE (art. 2 și 3, Tratatul CE). Prin urmare, termenii și conceptele relevante utilizați în acest document vor fi definiți în următoarele două secțiuni.

2. Conceptul de mediu în Legislația CE

Legislația Comunității nu include nici o definiție a conceptului de mediu, așa încât acest concept a rămas să fie dezvoltat²⁴. Totuși, literatura, diferitele programe de acțiune pentru protecția mediului²⁵, precum și legislația secundară conduc la concluzia că, fără îndoială, o abordare mai largă a atins consensul general. Conform părerii predominante, conceptul de mediu cuprinde „mediul natural și mediul construit de oameni”²⁶.

Aceasta, în schimb, conduce la concluzia că, conform acestei definiții general acceptate, politica Comunității referitoare la mediu include, de asemenea, relicvele culturale europene (morminte, temple, mine istorice etc.).

3. Obiectivele politicii de mediu a UE/CE

Primul obiectiv al politicii de mediu a UE/CE care trebuie să fie concretizat este exprimat de conceptul de „păstrare a calității mediului”. În orice caz, protejarea mediului include măsuri de menținere a *status quo*-ului acestuia. Din moment ce Art. 174 a Tratatului CE stabilește un nivel ridicat de protecție în sfera mediului, acest *status quo* trebuie să fie, de asemenea, măsurat la un nivel în conformitate cu literatura de specialitate²⁷.

Astfel, pentru a menține *status quo*-ul mediului, Comunitatea trebuie să oprească de asemenea și acele inițiative care nu au demonstrat vreun efect advers față de mediul înconjurător încă, dar au potențialul de a amenința integritatea mediului. În conformitate cu Art. 174, par. 3 al Tratatului CE, evaluarea riscurilor ar trebui să se bazeze pe datele tehnice și științifice disponibile. Astfel, conform *Grabitz/Nettesheim*, starea actuală a mediului poate fi păstrată doar prin implementarea

---

²⁴ Breier/Vygen, Kommentar zu Art. 174 EG-V, în Lenz (ed.) Kommentar zum EG-Vertrag. Ediția a II-a 1999, pag. 1451.

²⁵ Cf. Fischer/Köck, Europarecht, ediția a IV-a 2002, pag. 666 et sqq. (analiza detaliată).

²⁶ Breier/Vygen, Kommentar, pag. 1451.

²⁷ Frenz, Europäisches Umweltrecht (1997), 6.

protecției preventive a mediului. Ea nu poate fi menținută doar prin adoptarea măsurilor de înlăturare a pagubelor deja produse²⁸.

La fel, spune *Frenz*, conceptul de „menținere a calității mediului” trebuie să fie astfel privit încât implicațiile lui să meargă dincolo de o simplă conservare a *status quo*-ului, fiind necesare *măsuri preventive* pentru *protecția* mediului²⁹.

Aceasta înseamnă că interpretarea generală de mai sus a obiectivelor de „păstrare” prin politica de mediu a Comunității este, în orice caz, parte a obiectivului care privește „protejarea calității mediului”. Din moment ce protecția mediului este citată împreună cu păstrarea mediului, măsurile legale adoptate de către Comunitate ar trebui să se concentreze asupra obiectivului de protecție a mediului.

Nu oamenii trebuie să fie în mod special cei care amenință integritatea mediului înconjurător. De fapt, politica UE/CE ar trebui să se refere și la amenințările care vor deveni realitate doar în viitor (de exemplu, schimbările condițiilor pânzei freatice sau cutremurele)³⁰.

Pe baza acestei interpretări a Art. 174, Tratatul CE, reprezentată în literatura de specialitate și jurisdicție, amenințările la adresa mediului care nu au fost cauzate de oameni ar trebui incluse și ele în legislația și politica de mediu a CE. În plus, prin această înțelegere, dificultățile întâmpinate în demonstrarea amenințărilor la adresa mediului înconjurător trebuie împiedicate, deoarece nu întotdeauna poluatorul sau cauzele poluării pot fi verificate cu exactitate.

Cel de-*al doilea* obiectiv al politicii de mediu a Comunității care este inclus în Art. 174, Tratatul CE, și este relevant pentru problema de care se ocupă acest studiu este „îmbunătățirea calității mediului înconjurător”. În conformitate cu Art. 2 al Tratatului CE, acest obiectiv ar trebui să țintească spre un nivel ridicat de protecție, astfel facilitând adoptarea de măsuri care să îmbunătățească standardele actuale de mediu. Nivelul ridicat de protecție nu reprezintă o stare de perfecțiune, ci doar servește ca punct de plecare. Pentru a realiza îmbunătățirea a *status quo*-ului, Comunitatea ar trebui, în primul rând și cel mai important, să introducă standarde de mediu din ce în ce mai greu de atins³¹.

Cel de-*al treilea* obiectiv al politicii de mediu a UE/CE este definit ca „protejarea sănătății oamenilor”.

Scopul de a asigura un nivel ridicat de protecție a sănătății oamenilor este deja amintit în Art. 152, par.1 (Titlul XIII), Tratatul CE. Pentru a completa într-un fel această clauză, Art. 174, par. 1, punctul 2, Tratatul CE repetă obiectivul de „protejare a sănătății oamenilor” la Titlul XIX (Mediu), astfel accentuând marea importanță acordată protejării sănătății în legislația de mediu a

---

²⁸ *Grabitz/Nettesheim*, Kommentar zu Art. 174 EG-V, în *Grabitz/Hilf* (ed.), Kommentar zum EG-Vertrag (cu adăugiri).

²⁹ *Frenz*, Europäisches Umweltrecht (1997), 7.

³⁰ *Breier/Vygen*, Kommentar zu Art. 130 r EG-V, Lenz (ed.) Kommentar zum EG-Vertrag 1994, pag. 951 et sqq. O protecție a mediului cuprinzătoare include, de asemenea, investigarea situației mediului, independent de riscurile posibile sau deja existente.

³¹ *Grabitz/Nettesheim*, Kommentar zu Art. 174 EG-V, în *Grabitz/Hilf* (ed.), Kommentar zum EG-Vertrag (cu adăugiri).

CE. În această privință, termenul „sănătate” cuprinde toate procesele fizice și mentale³². Prin urmare, în contextul unei norme finale de competență, acest obiectiv trebuie înțeles ca o *adăugire* la obiectivul de „protecție a mediului înconjurător”, deși după cum este recunoscut anumite măsuri de protecție a mediului, cum ar fi conservarea naturii, au puțin de-a face cu sănătatea. Totuși, protejarea sănătății umane are importanța ei *independentă* în cadrul politicii de mediu și legislației CE de astăzi³³. Acest lucru poate fi dedus și din actele legislative secundare³⁴.

Cel de-*al patrulea* obiectiv, „utilizarea prudentă și rațională a resurselor naturale” se referă atât la mediile naturale (de exemplu, aer, sol, apă, dar și plante), cât și la resursele minerale.

Din moment ce Comunitatea Europeană nu are competența să dezvolte o legislație comună referitoare la energie, un conflict poate apărea între acest obiectiv și politicile naționale referitoare la energie. În primul rând, un asemenea conflict ar trebui diminuat de faptul că această reglementare constituie un simplu obiectiv și, ca urmare, nu intră în categoria legislației UE direct aplicabile.

Totuși, dacă acest obiectiv va fi concretizat într-o zi într-un act legal al legislației secundare a CE, acest act legal va trebui fie să fie implementat (dacă este o directivă), fie să aibă efect direct într-o direcție verticală. În cazul în care o directivă este implementată, în general ea este obligatorie și direct aplicabilă imediat ce este aprobată sau intră în vigoare.

În partea următoare a acestei secțiuni, criteriile de acțiune reglementatoare ale Comunității relevante pentru a răspunde la problema legală pusă de client vor fi scoase în evidență pe scurt.

În conformitate cu Art. 174, par. 2, Tratatul CE, politica Comunității referitoare la mediu ar trebui să țintească spre un nivel mai ridicat de protecție. Termenul „nivel mai ridicat de protecție” nu este definit în cadrul scopului Tratatului CE. Totuși, trebuie să presupunem că articolul nu cere nivelul cel mai ridicat, ci doar implementarea măsurilor de protecție a mediului bazate pe un nivel ridicat³⁵. O interpretare sistematică a acestei reglementări pe baza prevederilor Art. 174, par. 3, Tratatul CE conduce la concluzia că un nivel ridicat de protecție nu trebuie în nici un caz să fie mai puțin important decât situația științifică disponibilă a cunoștințelor.

Principiul precauționar și principiile conform cărora acțiunea preventivă ar trebui luată în considerare reprezintă o componentă importantă a conceptului de protecție preventivă a mediului, dând posibilitatea Comunității de a adopta măsuri legale și, prin urmare, de a merge mai departe decât legislația de mediu represivă. Aceste principii ale politicii de mediu dau posibilitatea Comunității de a garanta protecția mediului prin acte legale ale legislației secundare a CE.

În următoarele două secțiuni vor fi examinate acte legislative relevante ale legislației secundare a CE și aplicate la faptele cazului despre care discutăm. Problemele care vor fi examinate includ implementarea unei proceduri de evaluare a impactului asupra mediului (procedura EIM) obligatorie pe tot cuprinsul Comunității și controlul poluării apelor de suprafață.

³² Breier/Vygen, Kommentar zu Art. 174 EG-V, în Lenz (ed.) Kommentar zum EG-Vertrag. Ediția a II-a 1999, pag. 1452.

³³ Ibidem.

³⁴ Cf. Directivei Consiliului 82/884/CEE din 3 decembrie 1982 care stabilește o valoare limită pentru plumbul din aer. OJ L 378/1982, pag. 15ff.

³⁵ Epiney, Umweltrecht in der Europäischen Union (1997), 96.

Obiectivele amintite mai sus și principiile de bază ale politicii de mediu a CE trebuie folosite ca criterii fundamentale de interpretare. Interpretările respective trebuie să fie consistente în cadrul comunității.

B. Stabilirea unei proceduri de evaluare a impactului asupra mediului

1. Principiile Directivelor EIM și ESM

Actele legale ale legislației secundare a CE, relevante pentru a putea răspunde la problema legală ridicată includ *Directiva referitoare la evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului* sau Directiva de evaluare a impactului asupra mediului (Directiva EIM³⁶), precum și *Directiva referitoare la evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului* sau Directiva de evaluare strategică a mediului (Directiva ESM³⁷).

O trăsătură importantă a Directivei EIM o reprezintă furnizarea unei proceduri legale pentru stabilirea unei Evaluări a impactului asupra mediului. Această procedură se bazează pe anumite principii fundamentale și va servi la identificarea, descrierea și evaluarea cât mai corectă a efectelor adverse asupra mediului cât mai curând posibil.

Directiva EIM nu stipulează că proiectele despre care se crede că vor avea efecte adverse asupra mediului nu trebuie să fie autorizate sub nici o formă. De fapt, efectele asupra mediului ale acestor proiecte trebuie să fie incluse în „acordul de dezvoltare” (aceasta însemnând decizia de autorizare a proiectului). Dacă este necesar, condiții speciale vor fi impuse „antreprenorului proiectului” (aceasta însemnând cel care cere autorizarea proiectului)³⁸.

În preambulul ei, în Directiva EIM se afirmă următoarele:

„Întrucât principiile generale pentru evaluarea efectelor asupra mediului ar trebui introduse în vederea suplimentării și coordonării procedurilor de primire a acordului de dezvoltare necesar proiectelor publice și private care ar putea avea un efect important asupra mediului.”

Această reglementare sugerează că Directiva EIM, pe baza concepției și metodelor ei, va standardiza principiile generale ale procedurilor administrative întreprinse de statele membre. Prin urmare, această directivă este creată doar pentru a suplimenta procedurile naționale de autorizare.

---

³⁶ Directiva Consiliului 85/337/CEE din 27 iunie 1985 referitoare la evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului, OJ 175/1985, pag. 40.

³⁷ Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie referitoare la evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului, OJ L 197/2001, pag. 30.

³⁸ *Prelle*, Die Umsetzung der UVP-Richtlinie in nationales Recht und ihre Koordination mit dem allgemeinen Verwaltungsrecht (2001), 67.

În Art. 1, Directiva EIM afirmă că proiectele publice și private care ar putea avea un efect semnificativ asupra mediului trebuie să fie supuse unei evaluări obligatorii a impactului asupra mediului³⁹.

Pentru scopul acestei directive, termenul „proiect” se referă la o gamă largă de activități. Conform Art. 1, par. 2 a 1 Directivei EIM, „proiect” înseamnă executarea unor lucrări de construcții sau alte instalații sau activități, precum și alte intervenții asupra împrejurimilor naturale și peisajului, inclusiv extracția de resurse minerale. Din momentul abordării Directivei EIM de definire a domeniului de aplicare include toate lucrările de construcție și toate intervențiile pentru extracția resurselor naturale, extinderea instalațiilor deja existente trebuie considerată de asemenea ca posibil scop al acestei directive.

Reglementarea centrală a Directivei EIM, specificată în Art. 3, arată că instalațiile care corespund definiției de „proiect” din Art. 1, par. 2 al Directivei EIM ar trebui supuse unei evaluări a impactului asupra mediului:

Evaluarea impactului asupra mediului va identifica, descrie și evalua într-un mod corespunzător, în lumina fiecărui caz individual și în conformitate cu Articolele 4 până la 11, efectele directe și indirecte ale unui proiect pe baza următorilor factori:

- *ființele umane, flora și fauna,*
- *solul, apa, aerul, clima și peisajul,*
- *interacțiunea dintre factorii menționați la primul și al doilea punct,*
- *bunurile materiale și moștenirea culturală.*

Conform Art. 4, par. 1 a Directivei EIM, „[i]nstațiile pentru obținerea metalelor neferoase din minereuri, concentrate sau materiale brute secundare prin procese metalurgice, chimice sau electrolitice” (cf. Anexa 1, par. 4, punctul 2) vor trebui evaluate în conformitate cu Art. 5 până la 10.

Cursul procedurii de evaluare a impactului asupra mediului ar trebui descris în următoarele paragrafe. După această descriere vom examina dacă procedura adoptată pentru instalația proiectului minier din *Roșia Montană* este în conformitate cu cerințele legale ale Directivei EIM.

Art. 5, par. 3 al Directivei EIM stipulează că informațiile care vor fi oferite de către antreprenor ar trebui să cuprindă cel puțin o descriere a proiectului care să conțină informații de la fața locului, proiectul propriu-zis și dimensiunile proiectului, o descriere a măsurilor avute în vedere pentru evitarea, reducerea și, dacă este posibil, remedierea efectelor adverse semnificative, datele necesare identificării și evaluării principalelor efecte pe care proiectul le-ar putea avea asupra mediului înconjurător, o descriere a principalelor alternative studiate de către antreprenor și o indicare a motivelor alegerii lui, având în vedere efectele asupra mediului. În plus, un rezumat non-tehnic al informațiilor de mai sus este necesar pentru conștientizarea și înțelegerea informației de către public.

---

³⁹ Cf. *Prelle*, Die Umsetzung der UVP-Richtlinie in nationales Recht und ihre Koordination mit dem allgemeinen Verwaltungsrecht (2001), 67.

Pentru a fi în conformitate cu pașii procedurali prevăzuți de către Directiva EIM, este necesară determinarea grupului de oameni care se bucură de dreptul individual de a realiza evaluarea impactului asupra mediului.

În acest scop, cerințele Directivei EIM însele trebuie analizate ca primă măsură: în Art. 6, par. 2 al Directivei EIM se enunță următoarele:

„Statele membre vor face în așa fel încât orice cerere de acordare a acordului de dezvoltare și orice informație adunată în urma Articolului 5 să fie făcută publică într-o perioadă de timp rezonabilă, pentru a da publicului preocupat de această problemă ocazia de a-și exprima opinia înainte ca acordul de dezvoltare să fie primit de antreprenor.”

Această reglementare cuprinde două cerințe pe care statele membre trebuie să le îndeplinească atunci când cer acordul de dezvoltare: informația adunată trebuie să fie disponibilă publicului într-o perioadă de timp rezonabilă; în plus, „publicului preocupat de această problemă” trebuie să i se dea ocazia să își „exprime opinia”.

2. Jurisdicția CEJ referitoare la această problemă

Fără îndoială, „publicul preocupat de această problemă” include un grup mai mic de oameni decât publicul general. În conformitate cu jurisdicția ei permanentă, CEJ acordă individului dreptul de a-și exercita drepturile stabilite printr-un act legal din legislația de mediu dacă, cel puțin, scopul și țelul actului legal în chestiune susțin protecția drepturilor care sunt considerate cruciale pentru oameni.

Verdictul CEJ în cazul TA-Luft⁴⁰ arată că valorile limită sunt stabilite în directivele europene referitoare la calitatea aerului „pentru a proteja sănătatea oamenilor în special”. Aceasta înseamnă că, în toate cazurile în care depășirea valorilor limită ar pune în pericol sănătatea oamenilor, indivizii trebuie să se poată baza pe reguli obligatorii pentru a-și putea exprima drepturile.

În Cazul C-131/88, care a s-a ocupat de încălcarea de către Germania a obligațiilor care reieșeau din *Directiva referitoare la apele subterane*⁴¹, CEJ a pus accentul pe protejarea apelor subterane ale Comunității într-o manieră eficientă prin crearea unor prevederi specifice și detaliate prin care să se ceară statelor membre să adopte o serie de măsuri restrictive, scheme de autorizare și proceduri de monitorizare pentru prevenirea sau limitarea evacuărilor de anumite substanțe.⁴² Referitor la această directivă și la drepturile acordate individului, trebuie să spunem că, urmând Directiva EIM, cea mai mare parte a articolelor și prevederilor conținute în aceasta sunt de natură procedurală.

---

⁴⁰ Cazul CEJ C-361/88, *Comisia v Germania* (TA-Luft), [1991] ECR I-2567.

⁴¹ Cazul CEJ C-361/88, *Comisia v Germania* [1991] ECR I-825.

⁴² *Prelle*, Die Umsetzung der UVP-Richtlinie in nationales Recht und ihre Koordination mit dem allgemeinen Verwaltungsrecht (2001), 33.

CEJ a ajuns la aceeași decizie într-un caz similar care privea netranspunerea *Directivelor referitoare la apele de suprafață*⁴³. Aceste directive intenționează să „protejeze sănătatea publică”. Aceasta înseamnă că oricând neluarea în seamă a măsurilor cerute de ele ar putea pune în pericol sănătatea unor persoane, cei afectați ar trebui să poată să se bazeze pe măsurile obligatorii pentru a-și apăra drepturile.

Aceasta, în schimb, conduce la concluzia că în anumite condiții – care pot fi descrise într-o secțiune separată - , Directivele legislației de mediu garantează drepturi persoanelor fizice și juridice incluse în aria lor de protecție. În conformitate cu jurisdicția permanentă a CEJ, persoanele afectate ar trebui să poată să își afirme aceste drepturi în fața Curții.

În cele din urmă, în Art. 9 al Directivei EIM se afirmă că atunci când o decizie de acordare sau de refuzare a acordului de dezvoltare trebuie luată, autoritatea sau autoritățile competente ar trebui să informeze publicul în conformitate cu procedurile corecte și să facă cunoscute publicului motivele pe care se bazează decizia.

3. Proiectul minier *Roșia Montană* în lumina Directivei EIM și a Directivei ESM

Această secțiune va evalua dacă și cât de mult se încadrează procedura adoptată pentru instalarea Proiectului în cerințele directivelor amintite mai sus.

Suprafața propusă pentru echipamentele miniere din *Roșia Montană* ar face facilitățile existente să fie de 50 de ori mai mari decât mărimea lor actuală, prin urmare Proiectul fiind supus Directivei EIM.

Se poate spune pe baza faptelor acestui caz că cerințele procedurii EIM , după cum s-a stabilit în Directiva CE corespondentă, *nu au fost îndeplinite*.

Informațiile cerute de Art. 5 al Directivei *nu sunt disponibile*.

O audiere a opiniilor exprimate de persoanelor afectate se pare că nu a fost ținută. A întreba persoanele afectate sub forma unei „comunități” sau „gospodării” sau chiar prin utilizarea unor sondaje de opinie (*sic!*) nu se satisfac cerințele unei proceduri corecte și stabilite prin lege în conformitate cu Directiva EIM.

Obiectivul Directivei ESM este acela de a oferi un înalt grad de protecție a mediului și de a contribui la integrarea considerațiilor de mediu în pregătirea și adoptarea anumitor planuri și programe. În această directivă sunt incluse toate planurile și programele despre care se poate crede că vor avea un efect semnificativ asupra mediului.

Deși Directiva ESM în principiu conține reglementări similare celor cuprinse în Directiva EIM, în cazul ei, „publicul afectat de această problemă” include atât acea parte a publicului care este sau va fi afectată de procesul de luare a deciziilor a Directivei, cât și organizațiile non-guvernamentale care pun un accent deosebit pe activitățile care au legătură cu obiectul Directivei.

---

⁴³ Cazul CEJ C-58/89, *Comisia v Germania* [1991] ECR I-4983.

Prin urmare, grupul de oameni inclus în Directiva ESM este mai mare decât cel inclus în Directiva EIM.

Conform datelor pe care le dețin experții, acest grup extins de oameni nu a fost audiat de autoritățile responsabile, nici nu le-au fost oferite informațiile care au legătură cu proiectul. Acest lucru constituie o încălcare nu doar a Directivei EIM, ci și a Directivei ESM.

C. Controlul poluării apei

Directiva referitoare la protejarea pânzei freatice⁴⁴ face distincția între două categorii de substanțe împărțite în două liste, I și II. Cianura este inclusă în lista I.

În preambulul Directivei se definește scopul acesteia:

*„Întrucât pentru asigurarea protejării eficiente a pânzei de apă freatică din cadrul Comunității este necesar să se prevină evacuarea substanțelor din Lista I și limitarea evacuării substanțelor din lista II; Întrucât ar trebui făcută o distincție între evacuările directe de substanțe periculoase în pânza de apă freatică și acțiunile care ar putea avea ca potențial rezultat evacuări indirecte⁴⁵;
Întrucât, cu excepția evacuărilor directe de substanțe din Lista I, care sunt în mod automat interzise, toate evacuările de substanțe trebuie să fie autorizate;”(!)*

Prin urmare, evaluarea legislativă conform căreia familiile și grupurile de substanțe din Lista I ar trebui considerate deosebit de periculoase este deja standardizată în preambulul acestei Directive.

În Art.1 al Directivei, pânza freatică este definită ca fiind „toate apele care sunt sub suprafața pământului în zona de saturație și în contact direct cu solul sau subsolul”. Evacuare directă înseamnă introducerea unor substanțe din Lista I sau II în pânza freatică fără a fi filtrate prin sol sau subsol; evacuare indirectă înseamnă introducerea de substanțe din Lista I sau II în pânza de apă freatică după filtrarea prin sol sau subsol.

Art. 3 al Directivei conține reglementarea centrală a acestui act: statelor membre li se cere să facă pașii necesari pentru prevenirea introducerii de substanțe din Lista I în pânza freatică. Întrucât introducerea directă și indirectă a unei substanțe din Lista I în sol este astfel interzisă, evacuarea de substanțe din Lista II ar trebui limitată doar conform acestei reglementări.

Pentru a fi în conformitate cu obligația de prevenire a evacuării directe și indirecte a unor substanțe din Lista I, statele membre ar trebui să investigheze orice proces în care sunt folosite aceste substanțe⁴⁶.

Art.4, par.1, propoziția 2 din Directiva referitoare la protecția pânzei de apă freatică este deosebit de important în cazul proiectului despre care discutăm. În el se afirmă:

---

⁴⁴ Directiva Consiliului 80/68/CEE din 17 decembrie 1979 referitoare la protejarea pânzei freatice de poluarea cauzată de anumite substanțe toxice, OJ L 20/1980, pag. 43.

⁴⁵ Porțiune de text scoasă în evidență doar în acest document.

⁴⁶ Art. 4 al Directivei.

„În lumina acelei investigații, statele membre vor interzice asemenea activități sau vor acorda autorizații doar dacă toate precauțiile tehnice necesare pentru **prevenirea** unor asemenea evacuări sunt respectate⁴⁷.”

Utilizarea termenului „prevenire” permite să ajungem la concluzia că în ceea ce privește obiectivul Directivei, care este acela de a proteja sănătatea oamenilor, statele membre sunt obligate în mod necondiționat să informeze publicul despre rezultatul investigației.

Art. 9 al Directivei referitoare la protecția pânzei freatice stipulează ceea ce trebuie specificat în autorizație, întrucât în Art. 11 se afirmă că autorizațiile pot fi acordate pentru o perioadă de maximum 4 ani doar. După ce această perioadă a expirat, autorizațiile pot fi reînnoite, amendate sau retrase.

În ceea ce privește cazul de față, trebuie să spunem că, din moment ce cianura este una dintre substanțele din Lista I, evacuările indirecte din această substanță în pânza de apă freatică trebuie prevenite cu orice preț.

Totuși, în *Rezumatul proiectului* următorul pasaj care are legătură cu scurgerile de cianură în pânza de apă freatică poate fi regăsit⁴⁸:

„Bazinul Văii Corna este alcătuit din sol rezidual și coluviu așezat peste straturi de roci sedimentare, inclusiv roci argiloase în lamele intercalate cu gresii. [...]

Apele subterane din crestele văii vor reprezenta o barieră hidraulică în calea infiltrărilor prin creste. [...]

Depozite mai puțin semnificative de aluviuni cu o permeabilitate ridicată au fost întâlnite pe fundul bazinului.

[...]

Pregătirea bazinului va consta în decopertarea și netezirea fundului bazinului, discuirea și lucrarea cu motocultivatorul a primilor 300 mm ai stratului protector, înmuierea și compactarea terenului pentru a obține un strat puțin permeabil continuu⁴⁹.”

Datele prezentate mai sus conduc la concluzia că o scurgere de cianură de potasiu, care este o substanță chimică extrem de toxică, în pânza de apă freatică și sistemul de apă potabilă al populației afectate, fie prin straturi de pământ mai mult sau mai puțin permeabile, nu poate fi exclusă.

Aceasta înseamnă că acordarea unei autorizații pentru construirea unei lac de depozitare a cianurii constituie o încălcare a Art. 4 al Directivei referitoare la protecția pânzei freatice.

În plus, acordarea autorizației amintite mai sus pentru o perioadă de timp nelimitată încalcă prevederile Art. 11 al Directivei referitoare la protecția pânzei freatice.

⁴⁷ Porțiune de text scoasă în evidență doar în acest document.

⁴⁸ Pag. 72 și 74.

⁴⁹ Porțiune de text scoasă în evidență doar în acest document.

D. Aplicarea directă a Directivelor în favoarea populației

Ce consecințe pot avea încălcările Directivei CE, pe care le-am amintit mai sus, asupra indivizilor? O parte integrantă a legislației CE o constituie doctrina de aplicare directă dezvoltată de CEJ, care acordă indivizilor drepturi împotriva statelor membre.

Dacă o directivă nu a fost implementată în timpul convenit de către un stat membru, ea este direct aplicabilă și nu trebuie să fie transpusă înainte în legislația națională. O prevedere a Directivei care nu a fost incorporată în legislația națională în perioada de timp prescrisă poate fi folosită împotriva unui stat membru, cu condiția ca ea să pară a fi suficient de exactă și fără condiții și să definească drepturi pe care indivizii să le poată susține împotriva Statului⁵⁰.

Condițiile în care o Directivă este direct aplicabilă sunt definite de CEJ după cum urmează:

„Este necesar să amintim că, conform unei lungi liste de decizii ale Curții ...oriunde prevederile unei directive par, în măsura în care privesc scopul lor principal, a fi fără condiții și suficient de exacte, pe aceste prevederi se poate baza un individ împotriva Statului atunci când Statul nu reușește să implementeze directiva în legislația națională până la sfârșitul perioadei prescrise sau atunci când nu reușește să implementeze corect directiva⁵¹.”

După cum am explicat deja în această secțiune (lit. B, par.2), directivele din legislația de mediu acordă drepturi indivizilor cu condiția ca acești indivizi să fie incluși în scopul protecției directivei despre care este vorba. Prin urmare, indivizii dintr-un stat membru al Comunității pot să se bizuiască direct pe o prevedere a directivei care stabilește o valoare limită pentru anumite emisii (cum ar fi dioxidul de sulf⁵², plumbul⁵³ sau oxidul de azot⁵⁴ din aer).

Aceasta înseamnă că dacă România autorizează proiectul minier din *Roșia Montană* în ciuda încălcărilor serioase ale legislației de mediu și ale standardelor de mediu a CE/UE, ea va trebui să facă față unor numeroase proceduri legale în fața CEJ, unele dintre acestea inițiate de indivizii afectați, în cazul aderării la UE.

În cele din urmă vom examina dacă, prin continuarea implementării proiectului, România și-a încălcat deja obligațiile internaționale, adică înainte de a deveni membru al Uniunii Europene.

⁵⁰ Cf. Cazul CEJ 8/81, *Ursula Becker v Finanzamt Munster-Innenstadt* [1982] ECR 53.

⁵¹ Cazul CEJ 152/84, *M.H. Marshall v Southampton and South West Hampshire Health Authority (Teaching)* [1986] ECR 723.

⁵² Directiva Consiliului 80/779/CEE din 15 iulie 1980 care se referă la valorile limită ale calității aerului și valorile de bază pentru dioxidul de sulf și alte particule în suspensie, OJ L 229/1980, pag. 30.

⁵³ Directiva Consiliului 82/884/CEE din 3 decembrie 1982 care se referă la valorile limită pentru plumb în aer, OJ L 378, pag. 15.

⁵⁴ Directiva Consiliului 85/203/CEE din 7 martie 1985 care se referă la standardele calității aerului pentru dioxidul de azot OJ L 87/1985, pag. 1.

IV. Proiectul minier *Roșia Montană* în lumina CEDO 1950

Ca membru al Consiliului Europei, România este membră a CEDO încă din 1994. Art. 8, par. 1 al acestei convenții enunță că fiecare persoană are dreptul să i se respecte viața privată. Astfel, conform unei lungi liste de decizii ale Curții Drepturilor Omului de la Strasbourg⁵⁵, toți indivizii au dreptul de a-și dezvolta personalitatea prin exprimarea libertății lor. Această libertate include, de asemenea, dreptul a le fi respectate căminele.

Dreptul de a le fi respectată viața privată este bazat pe obligația Statului de a respecta această libertate. Autoritățile publice pot interveni în exercitarea acestui drept doar în interes public, cum ar fi de exemplu siguranța națională, bunăstarea economică a țării, protejarea sănătății publice etc.⁵⁶ Această libertate trebuie supusă doar acelor limitări care sunt enunțate prin lege și care sunt necesare într-o societate democratică⁵⁷. Autoritatea publică sau guvernul care restricționează exercitarea acestui drept sunt obligate să justifice acest act în baza Art. 8, par. 2 al CEDO⁵⁸.

Din cauza proiectului minier din *Roșia Montană* mii de oameni, care se bucură de dreptul la libertate în conformitate cu Art. 8 al CEDO, vor fi strămutați forțat. Dacă luăm în considerare acest fapt în contextul situației legale descrise mai sus, apare problema dacă măsura este în conformitate cu criteriile de justificare din Art. 8, par. 2 al CEDO. Doar în *Roșia Montană*, 740 de case și 138 de apartamente sunt afectate de strămutare⁵⁹.

Acest amestec în viața locuitorilor poate fi justificat doar dacă este în „interes public”. Acesta poate fi cazul dacă amestecul are drept scop îmbunătățirea „*bunăstării economice a țării*” și dacă ea este *proporțională* cu dezavantajele cauzate indivizilor afectați. Ambele criterii vor fi examinate în următoarele secțiuni.

A. Criteriul justificator „*Interesul public în scopul bunăstării economice a țării*”

După cum am afirmat deja la început, compania minieră RMGC este în proporție de 80% deținută de compania canadiană *Gabriel Resources Ltd.* și în proporție de doar 20% de o companie românească. Acest tip de acționariat minoritar din partea țării care deține rezervele este destul de neobișnuit în industria minieră internațională și amintește de exploatarea neo-colonialistă⁶⁰. În ceea ce privește concesionarea exploatarei, *Rezumatul proiectului*⁶¹ nu indică dacă a fost determinată o formulă de împărțire a profitului. De obicei, concesiunile miniere includ o asemenea formulă care, de exemplu, este de 15:85 în favoarea țării producătoare în domeniul petrolului. *Rezumatul proiectului* menționează drepturi de numai 2% (!) din producția totală pe care deținătorul concesiunii trebuie să le plătească anual guvernului român. Acest fapt conduce la

⁵⁵ Pentru mulți cf. *Villiger*, Handbuch der Europäischen Menschenrechtskonvention (EMRK), Zürich 1993, pag. 318 et sqq.

⁵⁶ Cf. Art. 8-11 CEDO.

⁵⁷ De asemenea cf. *Fischer/Köck/Karollus*, Europarecht, ed. a IV-a 2002, pag. 200 et sqq.

⁵⁸ Cf. *Villiger, op.cit.*, pag. 311.

⁵⁹ *Wollmann*, Position Paper, pag. 1.

⁶⁰ Cf. *Fischer*, Die internationale Konzession, Viena 1974; *idem*, Concessions, în: R. Bernhardt (ed.), Encyclopedia of Public International Law, Fasciculul 8 (Amsterdam-New York-Oxford 1985), pag. 77 et sqq. (analiză detaliată).

⁶¹ Cf. pag. 103.

concluzia că cea mai mare parte a profiturilor viitoare va merge în Canada și nu va rămâne în țară.

Aceasta înseamnă că criteriul justificator „interesul public în scopul bunăstării economice a țării”, enunțat în Art. 8 al CEDO nu a fost îndeplinit de către proiectul minier din *Roșia Montană*.

B. Criteriul justificator „Proportionalitatea măsurilor României împotriva populației afectate”

Totuși, chiar dacă României, ca țară care deține rezervele, i-ar fi acordată o parte corectă din profiturile de pe urma Proiectului pe baza unei serii de rezoluții ale ONU⁶², atât amestecul semnificativ în viața a mii de oameni care locuiesc în această zonă minieră, cât și pagubele ireparabile cauzate mediului de această metodă de extracție a aurului cu cianură, care este interzisă, *nu sunt proporționale* cu posibilele beneficii economice pe care România le-ar putea obține ca țară producătoare.

În plus, pagubele importante, cum ar fi dezastrele de proporțiile contaminării cu cianură a râului Tisa și apoi a Dunării din anul 2000, care a afectat și țara vecină, nu pot fi excluse în totalitate⁶³.

Acest fapt conduce la concluzia că România *nu este în conformitate* cu criteriile justificative stipulate în Art. 8, par. 2 al EMRK și, prin urmare, nu poate da motive întemeiate pentru amestecul semnificativ în viața miilor de oameni afectați de proiectul minier din *Roșia Montană*. În consecință, Proiectul *este în contradicție* nu doar cu legislația de mediu UE/CE, ci și cu *principiile și normele de baza ale CEDO*.

---

⁶² Cf. numeroaselor rezoluții ale Adunării Generale a ONU referitoare la „suveranitatea permanentă asupra resurselor naturale” și propunerile făcute de Comisia ONU referitoare la Corporațiile Transnaționale. Cf. Fischer, *Das internationale Bergrecht im Lichte historischer, gegenwärtiger und zukünftiger vertraglicher Rechtsgestaltung*, în: *Zeitschrift für Bergrecht* (Bonn 1976), pag. 74 et sqq.

⁶³ Cf. *Roth*, *A Storm in Making*, 1. <http://www.corporatewatch.org>.

V. Concluzii

Studiul de mai sus privind compatibilitatea proiectului minier din *Roșia Montană* cu principiile și normele legislației Uniunii Europene și Comunității Europene a ajuns la următoarele concluzii:

- 1. Metoda aplicată în cursul planificării proiectului minier *Roșia Montană* încalcă atât Directiva EIM, cât și Directive ESM.**
- 2. Metoda de extracție a aurului cu cianură încalcă Directiva referitoare la protecția pânzei freatice.**
- 3. După ce România va deveni membră a Uniunii Europene, indivizii afectați de Proiect vor avea dreptul să citeze aceste directive și să ceară compensații de la statul român.**
- 4. Măsurile pe care autorităților române intenționează să le ia împotriva locuitorilor din zona minieră (strămutare și relocare obligatorii) contrazic Art. 8 al CEDO, care este deja obligatoriu în România. Indivizii ale căror libertăți fundamentale au fost încălcate au deja dreptul să își ceară drepturile în fața Curții Europene a Drepturilor Omului din Strasbourg.**

Scris în 27 octombrie 2002.

Prof. univ. dr. *Peter Fischer*

As. univ. dr. *Alina-Maria Lengauer LL.M*

Institutul de Drept European, Universitatea din Viena, Austria